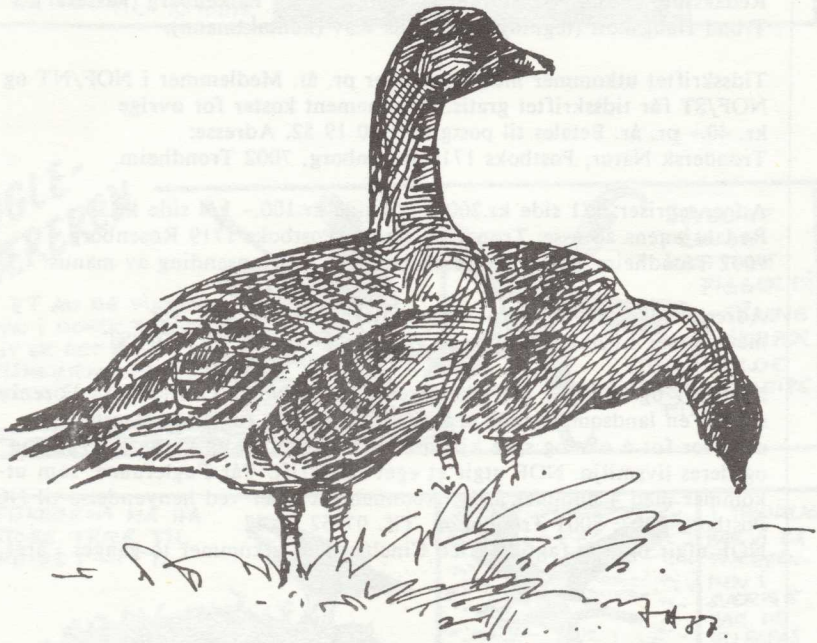

TRØNDERSK NATUR

1989:16 nr 3

TRØNDERSK NATUR

Naturtidsskrift for Trøndelagsfylkene

Ansvarlig for utgivelsen:

Norsk ornitologisk forening
Avd. Nord-Trøndelag,
Postboks 68, 7501 Stjørdal.
Postgiro 3 89 38 80

Norsk ornitologisk forening
Avd. Sør-Trøndelag,
Postboks 139, 7001 Trondheim.
Postgiro 3 10 39 91

Redaksjon: Øystein R. Størkersen (red.), Frode Falkenberg (kasserer),
Trond Haugskott (tegninger) og Nils Røv (kontaktmann).

Tidsskriftet utkommer med 4 nummer pr. år. Medlemmer i NOF/NT og
NOF/ST får tidsskriftet gratis. Abonnement koster for øvrige
kr. 40.- pr. år. Betales til postgiro 3 60 19 52. Adresse:
Trøndersk Natur, Postboks 1719 Rosenborg, 7002 Trondheim.

Annonsepriser: 1/1 side kr.200.- 1/2 side kr.100.- 1/4 side kr.50.-
Redaksjonens adresse: Trøndersk Natur, Postboks 1719 Rosenborg,
7002 Trondheim. Denne adressen benyttes ved innsending av manus.

Adresseendringer: Skjer for abonnenter direkte til TN, for
medlemmer i fylkesforeningene via hhv. NOF/NT og NOF/ST.

NOF/NT og NOF/ST er fylkesforeninger av Norsk Ornitologisk Forening,
som er en landsomfattende organisasjon for alle fugleinteresserte, som
arbeider for å øke og spre kjennskap til fuglelivet og verne om fuglene
og deres livsmiljø. NOF utgir et eget tidsskrift: Vår Fuglefauna, som ut-
kommer med 4 nummer årlig. Abonnement skjer ved henvendelse til NOF,
Postboks 2207, 7001 Trondheim. Tlf. 07/52 51 42.
NOF utgir også et fagtidsskrift: Cinclus, som utkommer to ganger i året.

Kjære leser!

Når dette leses er høsten 1989 forhåpentligvis blitt en av de høstene som vi husker med glede tilbake på. Høsttrekket begynte iallefall bra allerede i juni og ga etterhvert gode antall og mange spennende arter rundt omkring. I fjærområdene var det særlig spennende tidlig i sesongen (se TN Siste Nytt), desverre har det dabbet kraftig av utover i september. Det er iallefall tydelig at vær og klima har sitt å si for hvordan vaderhøsten skal arte seg.

Ellers registrerer vi oss at TN har fått en konkurrent, i og med at Steinkjer Fugleforening har startet sitt eget tidsskrift, -Parus. Det er hyggelig å registrere at det finnes ildsjeler rundt om som fortsatt er skriveføre. Lykke til!

Et annet blad som sjelden nevnes i TN er Vår Fuglefauna, medlemsbladet til vår moderorganisasjon. VF er bladet som det ikke bare er interessant å lese, men også viktig å abonnere på. Fler abonnenter (medlemmer) i NOF er av stor betydning for at NOF skal få større gjennomslagskraft i Norge. Hjelp derfor til å gjøre foreningen ennå mer kjent ved å tegne et abonnement på VF. Adressen til NOF og VF finner du nederst på omslagets andre side i TN!

ØRS

STATUS FOR ÅKERRIKSA I TRØNDELAG

Øystein R. Størkersen

Innledning

Åkerriksa (*Crex crex*) skiller seg fra de andre artene i riksefamilien ved at den stort sett lever på jordbruksmark. Hvert år trekker åkerriksa fra hekkeområdene i Europa og i Sibir til vinterområdene i SØ-Afrika (Cramp 1980). Dens monotone og raspende "crex-crex" sang var tidligere en velkjent låt på engmark flere steder i Norge. Etterhvert begynte imidlertid antallet ropende fugler å minke sterkt som i andre land i Europa. Ved begynnelsen av dette århundret har tilbakegangen vært særlig sterk (Norris 1947, von Haartman 1957). I Norge finner vi idag åkerriksa som en sjeldenhet etter en dramatisk tilbakegang. Kjerneområdene synes å være på Jæren og delvis Vestlandet (Roalkvam 1984).

Skifte i jordbruksmetoder antas å være hovedårsaken til artens sterke tilbakegang. Bevis for dette har en f.eks. fra England, hvor en idag finner hoveddelen av populasjonen i områder hvor jordbruksmetodene har endret seg lite de siste 30 årene (Cadbury 1980). Drap av unger under innhøstingen har blitt rapportert som en viktig årsak. Økt mekanisering samt tidligere slått er derfor viktige årsaker. Problemer i vinterkvarterene i Afrika, samt tørken i Sahara og fugledød mot kraftlinjer er også årsaker en ikke kan se bort fra.

Total-bestanden i Europa anslås idag til mellom 3000-4000 ropende fugler. Av disse finnes ca. 2000 i Frankrike, hvor det fortsatt finnes mange jordbruksområder som er små og som drives etter gamle metoder (Broyer 1985). I Norge regner en nå med at det finnes ca. 100-200 ind. år om annet (Roalkvam 1984). I Sverige finnes åkerriksa i dag hovedsakelig på Øland og Gotland. Totalbestanden der overstiger neppe mer enn noen få hundre par (SOF 1978).

Studier av artens biologi

I og med at arten er blitt sjelden og ytterligere kan bli truet til randen av utryddelse i Europa, dersom de siste uberørte jordbruksområdene blir effektivisert, har en i EF-landene startet inngående studier av arten. Håpet er at mer viten skal gjøre det lettere å forvalte de siste kjerneområdene.

Et av studieområdene er Hebridene på vestkysten av Skottland. Her finnes det en god bestand, samt bruk av jordbruksmark ved ulike metoder. Åkerriksa er selvsagt ikke lett å studere pga. sitt skjulte levevis. Eneste brukbare medtode er funnet å være bruk av radiosendere, som festes på fuglene. Slik har en funnet at hannene vandrer mye, hovedsakelig på jakt etter næring. Et gjennomsnittlig territorium viste seg å være ca. 30 mål (Stowe & Hudson 1988). Det viste seg videre at de fleste hannene returnerte til samme sangpost natt etter natt. De synes å foretrekke å synge fra en

liten forhøyning som f.eks. ei tue, en stein, o.l. Ofte ble det også registrert at de sang nær hus for å oppnå ekko-effekter, slik at evt. konkurrerende hanner skal tro at området allerede er opp-tatt av flere hanner. Sangaktiviteten starter som oftest kl. 23.00, med en topp mellom kl. 24.00 og 03.00. Sang i perioden mellom 07.00 og 23.00 syntes i Skottland å være heller sjelden. Flere av funnene i Trøndelag stemmer godt overens med dette, men ofte er våre funn blitt oppdaget ved at de har sunget på dagtid. Isåfall er det alltid bare korte strofer.

Bruk av hekkeområdene

Ved ankomsten om våren er gjerne grasenga lite utviklet, åkerriksa foretrekker da andre områder med tettere vegetasjon. Så snart grasenga tilbyr tilstrekkelig med skjul flytter de imidlertid raskt over til slik mark. I Norge blir trolig de fleste kull lagt i slike enger. Det betyr følgelig at hekkesongen begynner relativt sent hos denne arten. I vintermilde områder er det imidlertid vanlig at arten legger flere kull. Ankomst-tidene i Europa på våren er stort sett i mai, i Skåne ankommer de i siste halvdel av mai (Andell et al. 1983). De fleste hanner legger sine 8-12 egg fra slutten av mai og ut til juli. Rugetiden er 19 dager, klekking skjer så i perioden juni til siste uke i august (Cramp 1980). I Europa betyr dette at i de mindre intensivt drevet jordbruksmarkene skjer slåtten når de fleste kullene er nyklekte. Hvert kull består sjelden av fler enn 6-7 unger, hvorav ca. 60% blir flygedyktige.

Mange av reirene blir naturlig nok ødelagt under innhøstingen, mange unger blir også drept av slåmaskinen. Ved å utsette slåtten vil mange unger berges. Dette er imidlertid ofte vanskelig. Undersøkelser har vist at det finnes metoder som reduserer tapene. Eksempelvis slås idag graset ofte fra kantene, slik at det blir ei gras-øy i midten. Når denne øya til slutt slås drepes de fleste ungene som har gjemt seg der for å unngå å krysse over åpen mark. Ved ganske enkelt å slå enga mot en åkerkant, unngår en lett denne tepsårsaken.

Fremtiden for åkerriksa

Fremtiden avhenger åpenbart av bruken av dens leveområder. Den er avhengig av små åkerlapper, gjerne med en mosaikk av ulike avlinger, grøfter og våtenger. Dette både for å finne skjul, næring og hekkeplasser. Slike områder er blitt en sjeldenhet i de fleste jordbruksområder over hele Europa. Når vi så vet at fuktenger, etc. også er gunstig for annet dyreliv og for floraen, er det all grunn til å bevare disse restene. Måten å gjøre dette på må bli å tilby jordbrukere subsidier og veiledning.

Status i Trøndelag

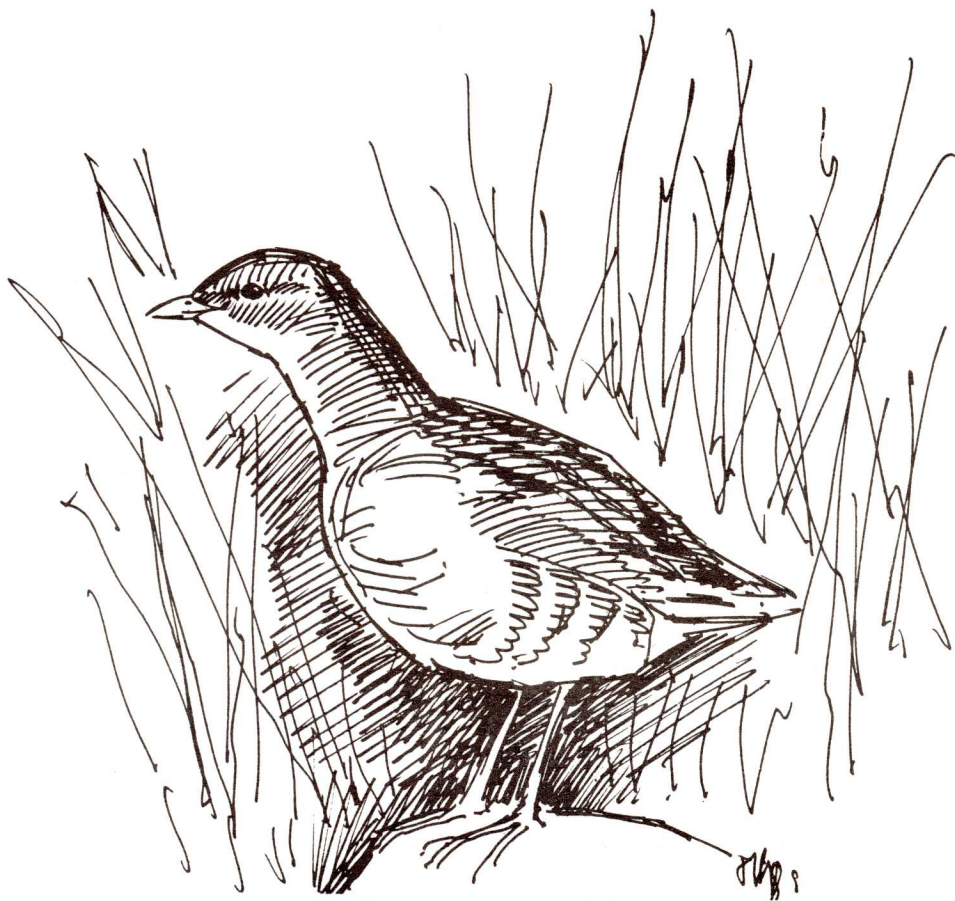
Etter Haftorn (1971) har det vært begredelig få meldinger om åkerriksa i Trøndelagsfylkene. Åpenbart er det at arten er blitt utryddet som hekkefugl hos oss. Tabell 1. viser samtlige kjente funn etter 1971. Som en ser har det vært en gledelig økning i antallet ropende hanner sommeren 1989, om dette skyldes tilfældigheter eller om det reflekterer en reell økning vil bare fremtiden vise. Det er imidlertid lett å spekulere på om den tiltagende nedleggelse av småbruk i Norge kan vise seg på kort sikt å ha en positiv effekt ved at arealet uslått eng øker.

Arten er likevel sterkt truet i Trøndelag (Sandvik & Størkersen 1984).

De fleste funn i våre fylker er gjort i kystnære områder. Dette henger sammen med at klimaet er bedre her, slik at vegetasjonen raskere blir frodigere enn i innlandet. Dessuten er det ikke urimelig å anta at åkerriksa trekker opp langs kysten om våren. Den finner dermed de beste lokalitetene straks etter ankomsten.

Til slutt er det å oppfordre alle til å huske på å ta en tur ut i sommernatta fra juni til og med august for å lytte etter crex-crex låter!

Øystein R. Størkersen,
Trøndersk Natur,
Postboks 1719 Rosenborg,
7002 Trondheim.

Tabell 1. Funn av åkerrikse i Trøndelag etter Haftorn (1971).

Nord-Trøndelag: Thingstad et al. 1982 og LRSK/NT pers.medd.

Namdalseid 22-23.7. 1973.
Håpnæs, Namsskogan 8-13.6. 1973.
Stigålnet, Verdal 23-26.6. 1975.
Rinnan, Levanger sommeren 1975.
Rinnan, Levanger sommeren 1976.
Stigålnet, Verdal 23-24.7. 1977.
Bosnes, Inderøy sommeren 1981.
Stjørdal august 1989.

Sør-Trøndelag: Lorentsen & Bangjord 1984 og LRSK/ST pers. medd.

Storfosna, Ørland 29.7. 1977.
Sauøy, Frøya 10.8. 1981.
Svellingen, Frøya mai 1982.
Sauøy, Frøya sommeren 1982.
Halten, Frøya sommeren 1982.
Halten, Frøya sommeren 1989.
Selbu sommeren 1989.
Storfosna, Ørland 29.7. 1989.

Litteraturliste:

- Andell, P., Ebenman, B., Ekberg, B., Larsson, P-G., Nilsson, L., Persson, O. & Øhrström, P. 1983. Skånsk Fågelkalendarium. *Anser Supplement 15*.
- Broyer, J. 1985. *Le rale de genets en France*. Union Nationale des Association Ornithologiques, Centre Ornithologiques Rhone-Alpes.
- Cadbury, C.J. 1980. The status and habitats of the Corncrake in Britain 1978-1979. *Bird Study 27*:203-218.
- Cramp, S. (ed.) 1980. *Birds of the Western Palearctic*. Vol. 2. Oxford.
- von Haartman, L. 1958. The decrease of the Corncrake (*Crex crex*). *Soc. Scien. Fenn. Comment. Biol.* 18:1-29.
- Haftorn, S. 1971. *Norges Fugler*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Lorensten, S.H. & Bangjord, G. 1984. *Fuglelivet i Frøya kommune*. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim.
- Norris, C.A. 1947. Report on the distribution and status of the Corncrake. *Brit. Birds.* 40:226-244.
- Roalkvam, R. 1984. Åkerrikse *Crex crex* i Rogaland og Norge. *Vår Fuglefauna* 7:87-90.
- Sandvik, J. & Størkersen, Ø.R. 1984. *Status for trua arter i Sør-Trøndelag*. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim.
- SOF. 1978. *Sveriges fåglar*. Sveriges Ornitologiska Forening, Stockholm.
- Stowe, T.J. & Hudson, A.V. 1988. Corncrake studies in the Western Isles. *RSPB Conservation Review* 2:38-42.
- Thingstad, P.G., Spjøtvoll, Ø. & Vie, G.E. 1982. Fuglefaunaen i Nord-Trøndelag fra 1970 til og med 1980. *Trøndersk Natur Supplement 2*.

KANADAGASA I TRØNDELAG

Jostein Sandvik

Kanadagås er som navnet sier en nordamerikansk art. Den er utsatt i Norge bl.a. for å gi en ny jaktbar viltressurs. De første fuglene ble satt ut på Nesodden i 1936, mens de første trønderske gjessene ble satt ut på Songli i Orkdal i 1958-60. Senere utover på 60- og 70-tallet er det blitt foretatt en rekke utsetninger, slik at Trøndelag er nå, sammen med Agderfylkene, de viktigste hekkeområdene for kanadagjess her i landet.

Den norske bestanden har økt kraftig de senere årene, og er nå trolig på bortimot 1000 par, med en totalbestand på omkring 8000 individer. Også den trønderske bestanden har økt kraftig, og utvider stadig sitt hekkeområde.

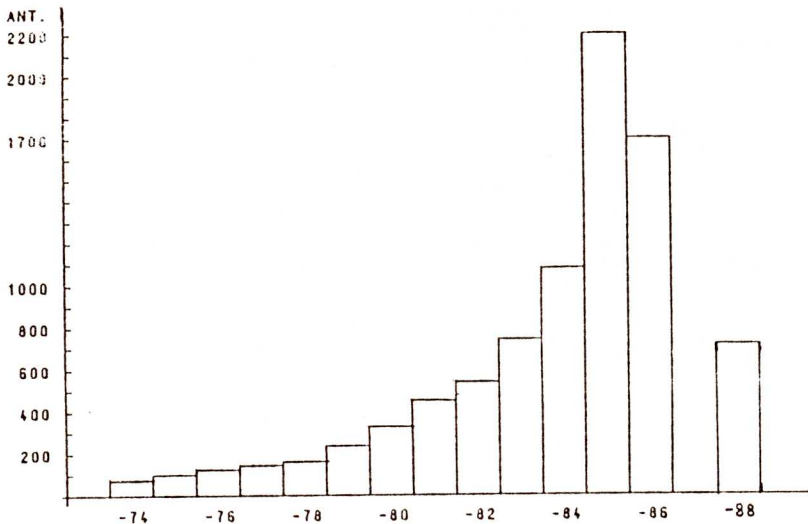
Kanadagjessene har vært fredet fra 1959 til høsten 1986, og ble tildels svært tamme etterhvert. I 1986 ble det åpnet for jakt i to uker hver høst, i fire kommuner i begge Trøndelagsfylkene, som en treårs prøveordning. Totalt ble det sendt inn rapport om 263 skutte gjess i denne perioden, men det egentlige antallet var trolig noe høyere. Fra i høst ble jakttidene utvidet til ca. ti uker, og jakten ble tillatt i en rekke nye kommuner.

Om høsten og vinteren har store deler av den trønderske bestanden samlet seg i Gaulosenområdet. På det meste ble det høsten 1985 registrert ca. 2200 gjess i området, men etter at det ble åpnet for jakt er høstbestanden kraftig redusert. Høsten 1988 ble det kun sett 723 kanadagjess på det meste i Gaulosen (se fig.). Dette skyldes trolig de økte forstyrrelsene i forbindelse med jakta, noe som har fått gjessene til å trekke tidligere sørover. Det er lite trolig at jakta har ført til en reell bestandsnedgang.

De aller fleste kanadagjessene trekker ut av Trøndelag om høsten, men likevel utgjør de 100- 300 gjessene som overvintrer i Gaulosen, den største konsentrasjonen av kanadagjess om vinteren her i landet. I tillegg til disse overvintrer et mindre antall på Fosen. Hvor de øvrige Trønderske gjessene overvintrer er ikke helt klarlagt, men det er gjort en rekke gjenfangster av ringmerkede fugler i Telemark, men en del er også funnet på Østlandet og i Møre og Romsdal. Mye tyder på at en god del av bestanden drar ut av landet om vinteren, til Sverige og Danmark.

For å få en bedre oversikt over bl.a. trekkvanene til kanadagjessene, ble det sommeren 1986 startet et merkeprosjekt. Ikke flygedyktige gjess, unger og fjærfellende fugler, er blitt fanget i hekkeområdene i Trøndelag. I tillegg til den vanlige stålringen er det også blitt påsatt en litt større gul plastring med svarte tall/bokstaver på den andre foten.

Til nå er det totalt merket ca. 320 fugler på denne måten, og vi er svært interessert i å få rapportert de kontrollene som blir registrert. Send slike observasjoner til NOF-kontoret, Boks 2207, 7001 Trondheim. Senere i høst og utover vinteren vil dette merkeprosjektet også bli utvidet til fangst av gjess i Gaulosenområdet. Vi håper derfor så mange som mulig vil lese av koden på de gule ringene, og sende oss rapport om hvor gjessene er sett.

Bestandsutvikling for kanadagjess i Gaulosen 1974 - 1988.

KORT ORIENTERING OM NATURSTUDIER I ØRLANDETS VÅT-MARKER

Øystein R. Størkersen

Etterhvert som Ørlandets naturherligheter er blitt kjent blant TN's lesere har det vært en merkbar økning i antallet besøkende ornitologer hit. Siden siste orientering fra undertegnede (TN nr.) har det imidlertid skjedd både store og små forandringer i både landskap og tilgjengelighet.

Som kjent førte våtmarksplanen for Ørland kommune til mange konflikter med grunneierne. Til tross for øyeblikkelig vern av f.eks. Grandevika, gjorde grunneierne store inngrep i reservatet. Dette førte til at de siste strandeng og sumpstrand-arealene forsvant.

Det viktigste å merke seg er det nye diket som strekker seg som en fortsettelse av det gamle diket (se kart i M711-serien) 2 km mot nord, helt til Djupdalsbekken. Videre er det bygget en litt over 1 km lang demning helt i sør ved Beian.

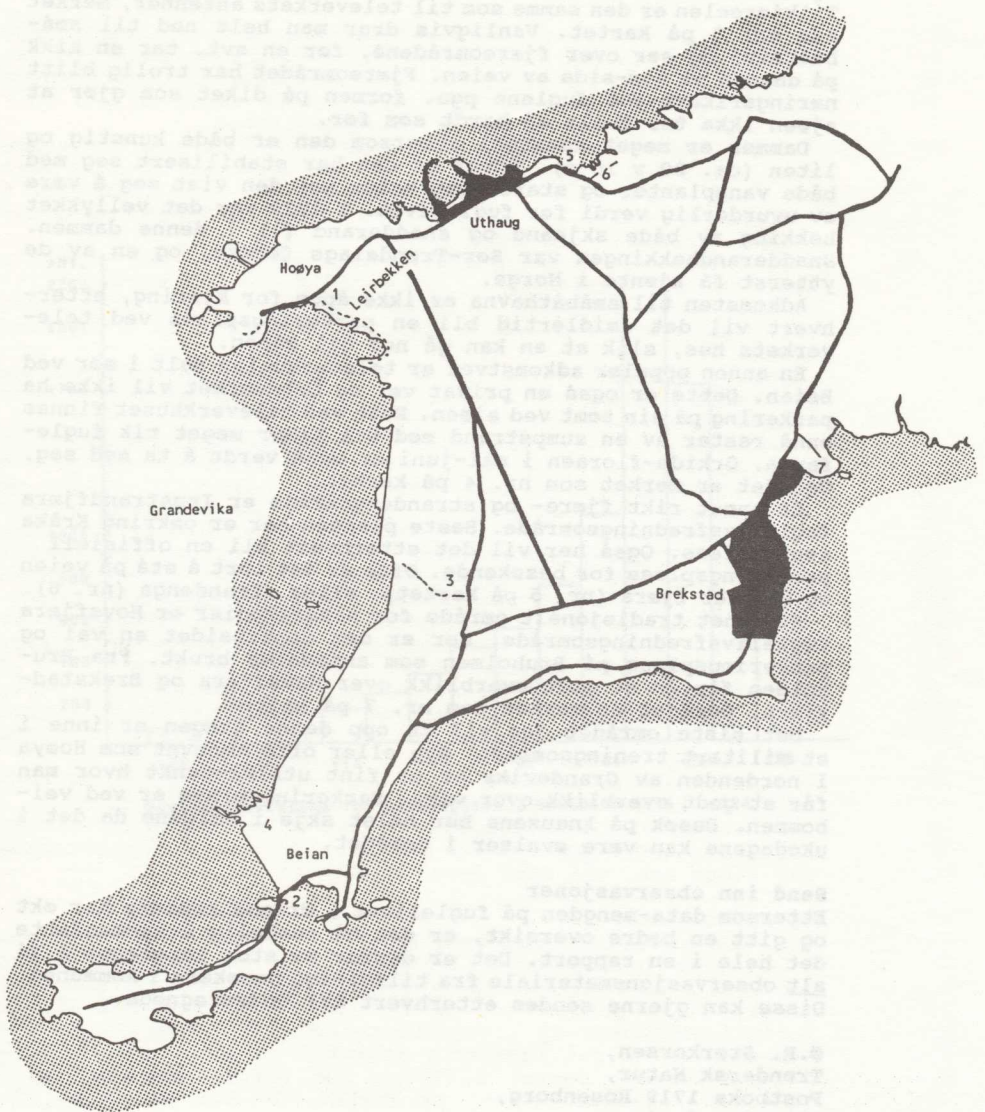
Det er nå grunn til å tro at de resterende fjære-arealene er såvidt uinteressante i jordbrukssammenheng at de vil være sikret for naturverninteressene.

Den kontinuerlige oppdyrking av inndikete arealer og andre områder fører selvsagt til endringer i naturforholdene som har betydning for den besøkende turist. Desverre ligger de mest interessante sumpengene og myrene utenfor reservatene og vil trolig gradvis forsvinne. Dette har hittil ført til at de mest sjeldne hekkefuglartene på Ørlandet har gått sterkt tilbake. I 1987 var f.eks. trolig siste år temmincksnipa hekket på Ørlandet, da en fin 50 x 20 meter stor rustsivaks-saltsiv-raudsvingel-strandeng ble oppdyrket. Likeledes er det trolig spørsmål om tid før det siste myrsnipe paret sier takk for seg. Om svarthalespoven har hekket etter 1987 (3 flyvedyktige unger) er uvisst. I allefall er det fortsatt mulig å se spillende svarthalespover over Grande på våren. Tidligere var det 2 par av denne sjeldne og flotte fuglen her. Dette var selvsagt eneste hekkeplass i Trøndelagsfylkene.

Resultatene av naturtypeforandringene er altså at de mest krevende artene ikke lenger finner egnede hekkeplasser i området, mens trivielle arter som vipe og sanglerke kortsiktig kan "blomstre" opp. Dersom trivialiseringen av naturtypene går langt nok, vil også disse artene få problemer.

Nye lokaliteter

For den besøkende naturvenn er det ofte ikke lett å finne de fineste lokalitetene, for ikke å si en parkeringsplass eller et sted å campere på Ørlandet! Ørland kommune arbeider nå med disse problemene, og etterhvert vil det bli anlagt parkeringsplasser og tilkjøringsveier til reservatene. Til Grandefjæra er det foreløpig sikret 2 adkomstveier og parkeringsplasser, merket 1 (veien inn til Leirbekken) og 2 (utenfor fiskmatbutikken) på kartet. To til er under utarbeidelse.

De omtalte lokalitetene på Ørlandet. Stiplet linje viser de offisielle adkomstveiene.

Spesielt utløpet av Leirbekken har vist seg som et viktig område for fugler i Grandefjæra, og anbefales besøkt. Et annet område som de siste årene har framhevet seg selv er oppstått som følge av den nye inndikningen mot nord. Dette er fjæra og dammen ved den nye småbåthavna midt i naturreservatet. Tilkjørselen er den samme som til televerkets antenner, merket som nr. 3 på kartet. Vanligvis drar man helt ned til småbåthavna og ser over fjæreamrådene, før en evt. tar en kikk på dammen på sør-sida av veien. Fjæreamrådet har trolig blitt næringsrikere for fuglene pga. formen på diket som gjør at sjøen ikke tar fullt så hardt som før.

Dammen er meget spesiell ettersom den er både kunstig og liten (ca. 20 x 10 m). Etter at den har stabilisert seg med både vannplanter og starr-sump arter har den vist seg å være av uvurderlig verdi for fuglelivet. I 1989 var det vellykket hekking av både skjeand og snadderand (!) i denne dammen. Snadderandhekkingen var Sør-Trøndelags første, og en av de ytterst få kjente i Norge.

Adkomsten til småbåthavna er ikke åpen for kjøring, etterhvert vil det imidlertid bli en parkeringsplass ved televerkets hus, slik at en kan gå ned til sjøen.

En annen populær adkomstvei er televerkveien helt i sør ved Beian. Dette er også en privat vei og televerket vil ikke ha parkering på sin tomt ved sjøen. Rett ved televerkhuset finnes ennå rester av en sumpstrand med til tider meget rik fuglefauna. Orkide-floraen i mai-juni er også verdt å ta med seg. Området er merket som nr. 4 på kartet.

Et annet rikt fjære- og strandengområde er Innstrandfjæra fuglelivsfredningsområde. Beste plassen her er omkring Kråka søppelplass. Også her vil det etterhvert bli en offisiell parkeringsplass for besøkende. Ofte er det lurt å stå på veien og se over fjæra (nr. 5 på kartet), eller strandenga (nr. 6).

Et annet tradisjonelt område for naturstudier er Hovsfjæra fuglelivsfredningsområde. Her er det opparbeidet en vei og parkeringsplass på Bruholmen som anbefales brukt. Fra Bruholmen får en et godt overblikk over Hovsfjæra og Brekstadfjæra. Området er merket som nr. 7 på kartet.

Det siste området jeg vil ta opp denne gangen er inne i et militært treningsområde! Øya eller ofte omnevnt som Hoøya i nordenden av Grandevika er et fint utkikkspunkt hvor man får et godt overblikk over vika. Parkeringsplass er ved veibommen. Besøk på knausene bør helst skje i helgene da det i ukedagene kan være øvelser i området.

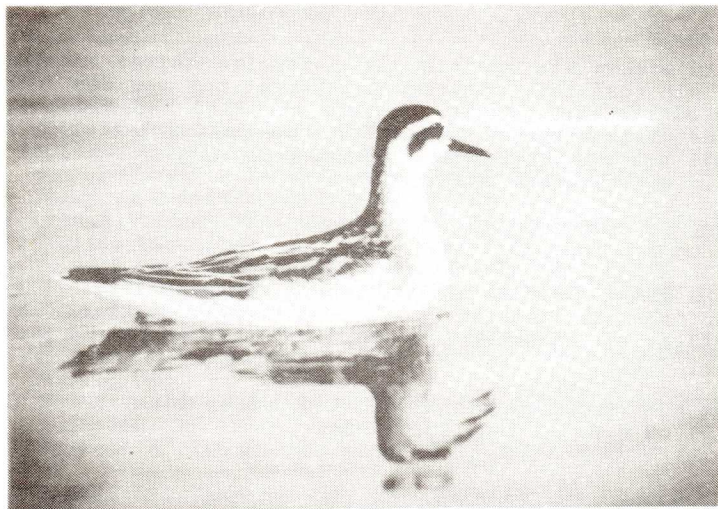
Send inn observasjoner

Ettersom data-mengden på fuglelivet i Ørland kommune har økt og gitt en bedre oversikt, er det nå ønskelig å sammenfatte det hele i en rapport. Det er derfor av stor interesse å få alt observasjonsmateriale fra tilfeldige besøkere i kommunen. Disse kan gjerne sendes etterhvert til undertegnede.

Ø.R. Størkersen,
Trøndersk Natur,
Postboks 1719 Rosenborg,
7002 Trondheim.

FOTOHJØRNET

Arten forrige gang var kanskje ikke den vanskeligste vi kunne presentere. Iallefall ikke for de som har vært i fjærområder og studert vaderlivet. Blant virvaret av småvadere i enten vinter-, ungfugl- eller sommerdrakt skiller vår art seg ofte markert ut. Som oftest treffer vi den enten enkeltvis, eller f.eks. vinterstid i mindre flokker med f.eks. fjæreplytt. Dens skarpe låt når den blir forstyrret er den alene om. Måten den ofte søker mat på har videre bidratt til dens navn. Da skulle alle vite at det var steinvenderen vi presenterte i forrige TN. Har man fått presentert steinvenderen en gang så er det nok lett å huske den neste gang. Bildet vårt viste forøvrig en ungfugl, som skiller seg lite fra voksne fugler i vinterdrakt. En viktig karakter er om dekkerne (de små fjærene) på rygg og vinger er lysbrunkantet (ung) eller om de er ensfarget og friskere i fargen (voksen). Vi kan dessuten se forskjell på hann og hunn i sommerdrakten, ved at hannen har mer hvitt i hodet enn hunnen. Dette kan man lett se når man kommer over et hekkende par. I sommerdrakten er den også langt mer fargerik enn vinterstid. Steinvenderen hekker hos oss vanlig langs kysten, men ses også inne i landet langs fjærområder i trekk-tidene. Vinterstid finnes det også flere steder i Trøndelag små-flokker med steinvendere og fjæreplytt, f.eks. på Tautra, Ørlandet og ved Vikhamar. Steinvenderbildet forrige gang var fotografert av Frode Falkenberg.

Hvilken art er dette? Svar kommer i neste nummer.

TN INFORMERER

Om sider har vi etablert vår egen database for TN, NOF/NT og ST. Dette vil forhåpentligvis føre til en forbedring mhp. raskere oppretting av adresse-endringer, etc. Det er bare for oss å tilstå at hittil har ikke endringer alltid blitt fulgt opp av oss, men dette burde det nå være lett å gjøre noe med! Vi må som før be deg om å sjekke adresseetiketten på dette nr., evt. feil og mangler må du meddele den organisasjon du er medlem av. Enten det er NOF/ST eller NOF/NT, eller om du er abonnent. Den nye basen betyr også at mange "gamle" medlemmer (les gammel gjeld) er blitt fjernet fra registeret. I disse ulvetider er det fint om du klarer å finne veien til postkontoret innen et halvår etter at du har mottatt krav om å betale. Dersom du ikke klarer det, er det fortsatt håp, ettersom det som oftest er mulig å gjøre opp for seg f.eks. på et møte! Ellers må vi sende deg purring, og det betyr at vi har ekstrautgift på deg, som vi vel egentlig burde plusse på din kontingent?

HJELP! Kjenner du noen som kanskje kan tenkes å fortsatt være skrivefører? Fortell så at TN er et blad hvor det er gratis å publisere både manus og evt. bilder (dia eller sv/hv). Vi er også et blad som helst tar i mot stoff om norsk natur (og Trøndersk natur), hvis du skulle ha glemt det. Sånn ca. frist til TN 4/89 setter vi denne gang til 1. november. Tvi, tvi!

Trykkfeildjevelen slo kraftig til i forrige hefte. Redaktørens mareritt slo også til, ettersom trykkeriet tok seg den frihet å endre på sidetallene. Derfor begynte nr. 2/89 med side 1!, det var vel mer logisk tenkte de nok der inne på trykkeriet!? Red's feil var det at Folviks artikkel om Vikanbukta også fikk div. feil. Det følgende skal rettes:

Toppdykker To observasjoner foreligger: Ett ind. 8/4-1973 (Arne Moksnes) og ett ind. 25/4-1983 (Kjell A. Aune, TRØ og PIV).

Skjeand En eldre obs.: To hanner, 1 hunn sommeren 1983. Ikke sett igjen før følgende observasjoner i 1987 kunne gi mistanke om hekking: Ett par på disse dagene: 29/4, 24-28/5 og 1 hann 8/6 (PIV og forf.).

Kornkråke Kun vårobservasjoner. To ind. våren 1984, 5 ind. 24/5-1986 (PIV) og min. 12 ind. 25/5-1986.

OPPROP NORD-FOSEN!!

Som du sikkert vet har forsvarret i snart 20 år planlagt et gedigent skytefelt på Nord-Fosen. Hemmelige kilder hevder nå at planene er tenkt satt ut i live i nokså nær framtid.

Størrelsen på området tilsvarer et 1 km bredt belte fra Oslo til Trondheim, så her har vi mye å forsvare. MEN, vi trenger FACTS, og det er det bare DU som kan komme med. Altså: Har du observasjoner fra det aktuelle området (se kartet), send dem snarest til:

Hilde Stol Øyan, Nidareid 5, 7018 Trondheim.

Området er muligens justert noe etter at dette kartet ble laget, så det er mulig at noe av det omkringliggende området også skulle ha vært med.

Send inn observasjoner av alle **TYRKERDUER** du ser i løpet av 1989!

Som et ledd i opprustningen av LRSK's arbeid i trøndelagsfylkene vil vi ha en såkalt årsart. Meningen er å kartlegge situasjonen for en art som vi har sparsomt med opplysninger om.

Tyrkerdua er første art ut. På 70-tallet fantes arten i de fleste tettsteder i Trøndelag, mens på 80-tallet synes den å ha forsvunnet. Derfor: Noter alle tyrkerduer du måtte se i år. Hekkefunn eller mistanke om hekking er av spesiell interesse. Både negative (fravær av arten der den fantes før) og positive observasjoner, med antall, dato, sted (gjærne gatenavn) sendes h.h.v. til:

LRSK/ST c/o Trøndersk Natur, Postb. 1719, 7002 Trondheim
LRSK/NT v/Per Gustav Thingstad, Utleirvn. 37C, 7033 Trondheim

FUGLEVAKTA

NOF's døgnvakt-telefon

090 - 29 500

Som noen av dere vet har NOF nå egen mobiltelefon, som folk kan ringe til dersom de ser noe mistenkelig ute i felten. Det være seg forstyrrelser ved hekkeplasser, f.eks. med henblikk på ulovlig innsamling av egg eller unger, eller ødeleggelser av biotopen.

Vakta opererer over hele landet og telefoner mottas døgnet rundt. Ser du noe mistenkelig, nøl ikke, ring inn!!

TN

Siste nytt

Denne spalten ble ikke med i siste nr. av TN, noe som tydeligvis har ført til en redusert tilgang på nyheter. En del artige observasjoner er det likevel gjort i løpet av sommeren, men dersom du likevel ikke finner dine observasjoner så skyldes det kanskje at du ikke har gitt beskjed om det.

Interessant er det å merke seg at en gråstrupedykker hadde tilhold i nordenden av Salsvatnet i sommer. Likeledes at det er funnet to nye hekkeplasser for hornedykker i Sør-Trøndelag i sommer. Fra Titran meldes det en storlire i slutten av august, dette blir dersom den blir godkjent den første registrering i Sør-fylket. En eksotisk svartstork fant det også for godt å svinge innom oss, den ble sett på Hitra i slutten av april og utover i mai. den 5/6 ble den igjen sett på flukt over Kanalen i Kolvereid. På Dovre ved Grønnbakken holdt det seg i 2 uker i mai/juni ei ringgås. Fra Ørlandet meldes det nå at hele 3 brilleender er på plass i høst, siste år var det 2, skal det bli 4 neste år? Av knekkender meldes det om ei hunn på Gåvålivatnet 23/5, 1 par i Vikanbukta på Stjørdal 28/5, en hann på Tautra 22/4 og Leksdalsvatnet 3/6 og et par i Lømsen i mai. Også av skjeand er det rapportert inn 6 hunn-fargede ind. i Litlvatn i Agdenes 10/8, muligens et kull? To kull med dununger meldes fra Ørland med hhv. 2 og 6 unger. Samme sted ble sommerens sensasjon funnet, nemlig ei hunn med 7 dununger av snadderand! Dette er første hekkefunn i Trøndelag, og et av de få i landet.

På Agdenes ble det i sommer sett ei splitterne, dette er da tredje funn i Sør-Trøndelag. En årsunge av dvergmåke ble sett på Uthaug 18/8. Akerriksa har som kjent hatt et godt år hos oss i sommer med fugl registrert i Selbu, Stjørdal, Halten og på Storfosna. Ei enslig vannrikse gryntet også tilfreds i ei grøft på Ørlandet 18/8.

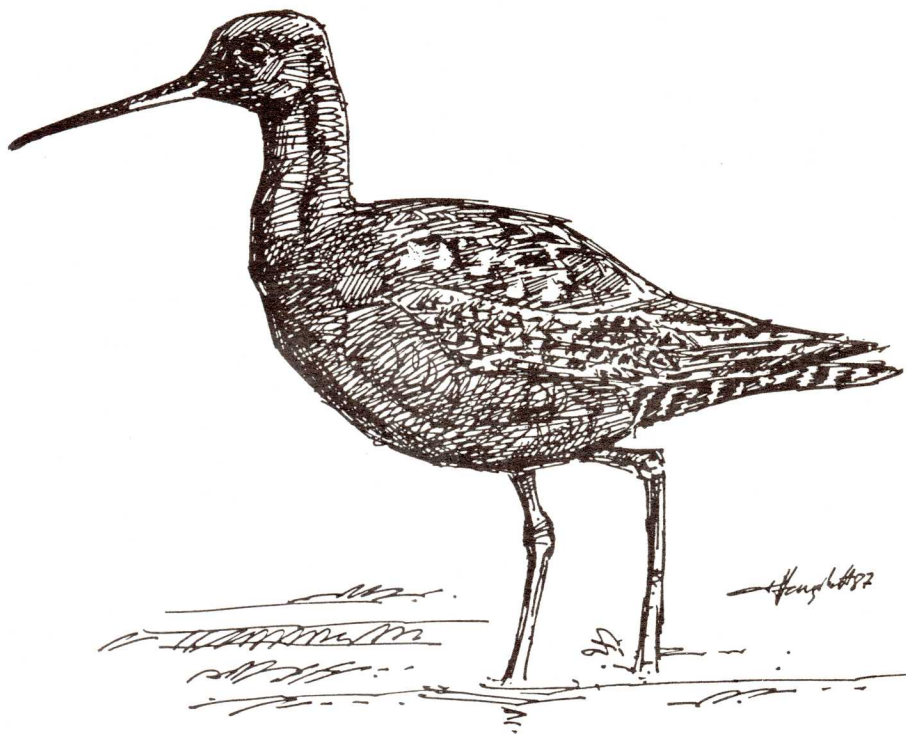
Vaderhøsten begynte særst godt, men har desverre avtatt sterkt i september. Av interesse så langt bør nevnes en dobbeltbekkasin på Gaulosen, 2-3 ind på Sandfærhus, alle i august. En fjellmyrløper på Tautra 12/8 og 2 juv. på Ørlandet 18-19/8. Selve bomben i pølsa i denne oversikten er nok alaskasnipa, som ble sett en ukes tid på Stjørdal og en dag på Rinnleiret i slutten av august. Sotsnipa har overrasket i høst med rekord-antall, bl.a. 48 ind. på Gaulosen 10/8. En boltit er innmeldt fra Sandfærhus 13/8. Svømmesnipa synes også å ha blitt sett flere steder i høst, bl.a. 9 ind. på Tautra 5/8, 3 på Gaulosen 7/8 og 4 på Ørlandet i juli. Svarthalespoven holder tydeligvis ennå ut på Ørlandet, ettersom 3 spillende ind. ble observert der i mai. 7 steinvendere på Gaulosen 7/8, er heller ikke til å kimse av.

Blant rovfuglene er det mange interessante funn denne gangen. På Dovre har det tydeligvis vært brukbart med gnagere ettersom 4 reir av myrhawk (i Sør-Trøndelag) ble funnet der. Samme sted ble en albino myrhawk sett! Myrhawk er også sett på Rusasetvatn 13/5. En fiskeørn på gaulsoen 23/5 er sjelden kost der. Vandrefalken på Ørlandet er nå i høst igjen på plass, samt at 2 jaktfalker er sett samme sted i august.

På Dovre er 2 snøugler sett 15/8. Hornugla har tydeligvis hatt et meget godt hekkeår, med utrolig mange kull rundt omkring. Blant spurvefuglene er det meldt om mange interessante ting: En myrsanger underholdte på Gaulosen i juni, mens en hann hvitryggspett var å beskue i Stjørdal fra 23/3-15/4. Tre fjellerker ble sett på Gjølmesøran i Orkdal 25/5. Spettmeis ved Vikanbukta 19/8, er ikke dagligdags der, heller ikke en rosenfink juv. på Trøite 27/7. En ekstremt tidlig tartarpiplerke er meldt fra Rinnleiret 27/8. Fra Brekken kan vi melde om en familie med tornirisk i sommer. Alle har sikkert lagt merke til innvasjonen av flaggspett nå i høst. Vi avslutter denne gang med ei skogdue i Orkdal den 17/4.

Observasjoner til denne spalten kan sendes til NOF-kontoret, Boks 2207, 7001 Trondheim. NOF's telefonnr. vil bli nytt i høst, men inntil videre kan du benytte 07/59 22 62.

Husk også på å sende inn dine observasjoner til LRSK for publisering i årsrapporten!!

FUGLE- LÆREREN

HVA GJØR EN IKKE
FOR EN FISK TIL
HIDDAG? TERNA
STUPER RASKT
ETTER SMÅFISK.

HANSULA STUPER FRA
STOR HØYDE ETTER
STØRRE FISK.
DE TREFFER
VANNFLATA
MED EN FART
AV 100 KM/T!

SKARVEN DYKKER FRA
OVERFLATA OG BRUKER DE
STORE SVØMMEBENA TIL
Å NÅ NED TIL 40 M. DYP.

EN HESTEDYKKER ER HAV-
ELLA. DEN SVØMNER OGSÅ
MED VINGENE, HELT NED
TIL 60 M. DYP.

VISSTE DU
AT LOHVI
KAN NÅ
NED TIL
200 M, OG
ALKE TIL
120 M. ?!

FUGLE- LÆREREN

ET AV DE FINESTE
SYN I NORSK FUGLE-
LIV ER DET Å SE
FISKEØRNA FANGE
FISK!

BØYELIGE
TÆR OG
KRAFTIGE
PIGGER PÅ
SÅLENE
HJELPER
TIL Å HOLDE
FAST PÅ SLEIFE
FISKER.

FISKEØRNA MÅ HA
STORE TRÆR TIL
REIRET SITT.

VI MÅ DERFOR IKKE
HUGGE TRÆRNE PÅ
HOLMENE HVOR ØRNA HENTER

FISKEN BÆRES HELT
MED HODET FRAH.

I TRONDLAG
HAR VI FÅ
FISKEØRN.
MEN I
SVERIGE
HAR DE
60 ROPAS
STØRSTE
BESTAND.

- 88 Øystein R. Størkersen: Status for åkerrikxa i Trøndelag.
- 92 Jostein Sandvik: Kanadagåsa i Trøndelag.
- 94 Øystein R. Størkersen: Kort orientering om naturstudier i Ørlandets våtmarker.
- 97 Fotohjørnet.
- 98 TN informerer.
- 99 Opprop: Nord-Fosen, Tyrkerduer.
- 101 TN Siste Nytt.
- 103 Fuglelæreren.

Tegninger dette nr. ved Trond Haugskott.